

Warszawa, dnia 8 lipca 2013 r.

RPO-733458-VII-720.5/13/KG

Raport

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji Oddziału Zewnętrznego w Grodzisku Mazowieckim

Aresztu Śledczego w Warszawie Służewcu

(wyciąg)

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 22 maja 2013 r. do Oddziału Zewnętrznego w Grodzisku Mazowieckim (zwanego dalej Oddziałem, OZ lub jednostką) udali się pracownicy Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (zwanego dalej KMP lub Mechanizmem): Przemysław Kazimirski, Marcin Kusy (prawnicy) oraz Karolina Goral (pedagog resocjalizacyjny). W wizytacji wzięli udział także przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji z Albanii, będący uczestnikami wizyty studyjnej zorganizowanej w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich.

Celem wizytacji zapobiegawczej Krajowego Mechanizmu Prewencji było sprawdzenie na miejscu sposobu traktowania osób pozbawionych wolności i dokonanie oceny ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

W Oddziale Zewnętrznym w Grodzisku Mazowieckim przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji na temat funkcjonowania Oddziału przedstawionych przez mjr Katarzynę Wereszczyńską – zastępcę dyrektora Aresztu Śledczego w Warszawie Służewcu (dalej: Areszt, AŚ), kpt Lucynę Sotkiewicz – kierownika Oddziału Zewnętrznego, ppor. Zbigniewa Śnieg - kierownika działu ochrony w Areszcie;
- oglądzie terenu jednostki, w tym: wybranych losowo cel mieszkalnych, ambulatorium, łaźni, sali widzeń, kaplicy, biblioteki i radiowęzła oraz terenu rekreacyjnego;
- przeprowadzeniu w czasie wizytacji cel mieszkalnych rozmów ze skazanymi;
- zapoznaniu się z losowo wybranymi aktami osobowymi skazanych;
- przeprowadzeniu na osobności indywidualnych rozmów z wybranymi osadzonymi.

W toku wizytacji wykonano dokumentację fotograficzną i użyto dalmierza do pomiaru powierzchni wybranych pomieszczeń.

Dokonane w ten sposób ustalenia przedstawiciele KMP Polski i Albanii przekazali zastępcy dyrektora AŚ w Warszawie Służewcu, kierownikowi Oddziału oraz kierownikowi działu ochrony, a także wysłuchali ich uwag i wyjaśnień.

Ponadto po zakończeniu wizytacji przeanalizowano: Zarządzenie nr 28/2012 dyrektora Aresztu Śledczego w Warszawie Służewcu z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie porządku wewnętrznego w Areszcie Śledczym w Warszawie Służewcu oraz Oddziale Zewnętrznym w Grodzisku Mazowieckim, protokół kontroli sanitarnej przeprowadzonej w dniu 19 marca 2013 r. przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Grodzisku Mazowieckim, informacje na temat działalności kulturalno-oświatowej prowadzonej w OZ, plan szkoleń funkcjonariuszy Oddziału Zewnętrznego, jadłospis oraz cennik i zestawienie asortymentu dostępnego w kantynie.

2. Legalność osadzenia w placówce

Oddział Zewnętrzny w Grodzisku Mazowieckim przeznaczony jest dla mężczyzn pierwszy raz karanych, odbywających karę pozbawienia wolności

w warunkach zakładu karnego typu półotwartego. Do OZ kierowani są osadzeni z Aresztu Śledczego w Warszawie Służewcu. Pojemność Oddziału wynosi 81 miejsc. W dniu wizytacji w jednostce faktycznie przebywało 81 skazanych.

3. Personel

W OZ w dziale penitencjarnym zatrudnionych jest 2 wychowawców. Psycholog, który docelowo przyjmuje skazanych w Areszcie, w Oddziale przyjmuje raz w miesiącu oraz w razie potrzeby. Podobnie zorganizowano kontakt z wychowawcą ds. postpenitencjarnych. Wszyscy ww. pracownicy legitymują się wykształceniem wyższym. Wątpliwości przedstawicieli KMP wzbudziła początkowo kwestia dostępności psychologa dla skazanych, jednakże w rozmowach z wizytującymi osadzeni zaznaczali, iż w razie potrzeby mają zapewniony kontakt z psychologiem i nie zgłaszali zastrzeżeń w tej materii. Kierownik Oddziału zaznaczyła również, iż zdarza się, że podczas dyżuru psychologa w OZ, nie ma chętnych na konsultacje.

W 2012 r. funkcjonariusze OZ uczestniczyli raz w miesiącu w szkoleniach wewnętrznych dotyczących m.in. zajęć k-o jako jednego ze środków oddziaływania na skazanych, rozpoznawania symptomów zachowań suicydalnych i zapobiegania samobójstwom skazanych, warunków i możliwości udzielania skazanym pomocy postpenitencjarnej. W roku 2013 natomiast zaplanowano szkolenia z zakresu zasad stosowania i dokumentowania środków przymusu bezpośredniego, komunikacji interpersonalnej, przejawów i przeciwdziałania zjawiskom podkultury, metod przeciwdziałania zachowaniom agresywnym osadzonych w warunkach izolacji więziennej, zasad konstrukcji i roli w procesie resocjalizacji indywidualnych programów oddziaływania. W opinii reprezentantów KMP dostępną w jednostce ofertę należałoby poszerzyć np. o szkolenie z zakresu ochrony praw osadzonych w prawie międzynarodowym, pierwszą pomoc przedmedyczną oraz umiejętności radzenia sobie ze stresem.

Zgodnie z udzielonymi przez kierownika Oddziału informacjami, w analizowanym okresie, tj. w latach 2012-2013 (do dnia wizytacji) nie były

prowadzone postępowania karne ani dyscyplinarne wobec podległych jej funkcjonariuszy, nie było również składanych pozwów przeciwko jednostce.

4. Warunki bytowe

Osoby pozbawione wolności zakwaterowane są w dwukondygnacyjnym budynku, w 14 celach mieszkalnych (2-,3-,5-,8- i 9-osobowych). Stan cel można ocenić jako dobry, jednakże niektóre wizytowane cele wymagają odnowienia ze względu na odpadający ze ścian tynk i farbę oraz zniszczony kącik sanitarny. Pozytywnie należy ocenić fakt, iż łóżka piętrowe posiadały drabinki i zabezpieczenia górnych kondygnacji. Pracownicy KMP zwracają natomiast uwagę na potrzebę pełnej zabudowy kącików sanitarnych (zabudowa kącików wynosiła ok. 3 m przy ok. 4 metrowej wysokości cel). Ponadto przedstawiciele Mechanizmu zgłosili zastrzeżenia do stanu materacy. Zastępca dyrektora Aresztu poinformowała, iż materace wymieniane są sukcesywnie w miarę posiadanych środków finansowych, obecnie zaplanowano zakup 80 materacy dla Aresztu, w tym dla OZ. Wizytujący wskazali również, iż warto zakupić szuflady pod łóżka osadzonych – obecnie skazani przechowują swoje rzeczy w pudełkach lub torbach. Kierownik działu ochrony wyjaśnił, że zaplanowano wymianę łóżek i do nowego sprzętu będą w komplecie dołączone wysuwane szuflady.

Wielkość okien umożliwia właściwe oświetlenie cel, wystarczające do czytania i pisania. Oświetlenie sztuczne działa sprawnie. Zainstalowane w celach gniazda elektryczne umożliwiają osadzonym korzystanie z odbiorników telewizyjnych.

Stan łazienki dla osadzonych również należy ocenić jako bardzo dobry. Na uznanie zasługuje fakt, iż stanowiska w łazni są oddzielone od siebie ściankami oraz posiadają zasłonki, zatem w pełni zapewniają poczucie intymności korzystającym z nich skazanym. Kąpiele jednakże odbywają się raz w tygodniu, co stanowi ograniczenie do minimum określonego w normach krajowych. Warto zatem podkreślić, że zgodnie z regułą 19.4 Europejskich Reguła Więziennych *każdy więzień powinien mieć prawo wykąpać się lub wziąć prysznic jeśli to możliwe codziennie, lecz przynajmniej dwa razy w tygodniu (lub w razie potrzeby częściej) w interesie ogólnej higieny*. Warto także przytoczyć orzeczenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

wydane w sprawie Ananyev i inni przeciwko Rosji, w którym Trybunał zauważył, że *prawdziwie ludzkie środowisko nie jest możliwe bez łatwego dostępu do toalety czy możliwości utrzymania swego ciała w czystości. Trybunał często stwierdzał, że czas na wzięcie prysznicu zwykle przyznawany więźniom w aresztach śledczych w Rosji był ograniczony do 15 – 20 minut raz w tygodniu. Był więc oczywiście niewystarczający do zachowania właściwej higieny ciała* [orzeczenie w trybie wyroku pilotażowego – 10 stycznia 2012 r., Izba (Sekcja I), skargi nr 42525/07 i 60800/08]. Przedstawiciele Mechanizmu także stoją na stanowisku, że możliwość kąpieli raz na tydzień jest niewystarczająca do utrzymania należytej higieny, a walor ekonomiczny takiej częstotliwości podnoszony często przez władze jednostek penitencjarnych, ma charakter jedynie pozorny. Więźniowie korzystający z dodatkowych, prowizorycznych kąpieli, zużywają więcej wody, niż zużyliby podczas kąpieli w więziennej łaźni. Dlatego w ocenie wizytujących władze Zakładu powinny zwiększyć częstotliwość kąpieli dla osadzonych mężczyzn.

Z uwagi na charakter jednostki nie przeprowadza się spacerów w formie zorganizowanej. Pawilon mieszkalny otwarty jest w porze daytimej (z wyłączeniem czasu przeznaczonego na obiad i widzenia) i na wyznaczonym terenie dozwolony jest swobodny ruch skazanych. Reprezentanci KMP wskazali na brak zadaszenia na fragmencie pola spacerowego umożliwiając korzystanie ze spacerów również w czasie niepogody. Z wyjaśnień Kierownika OZ wynika natomiast, że zamontowanie zadaszenia jest niewskazane ze względów ochronnych. Nadto biorąc pod uwagę otwarty charakter spacerów trwających kilka godzin w ciągu dnia, zadaszenie wydaje się być zbędne, osadzony bowiem w każdej chwili może wejść do pawilonu w razie np. deszczu i skorzystać ze spaceru w późniejszych godzinach. Wizytujący uznali powyższe wyjaśnienia za wystarczające.

Kontrola osobista osadzonych z Oddziału odbywa się w odrębnym, niemonitorowanym pomieszczeniu.

W rozmowach indywidualnych więźniowie skarżyli się przede wszystkim na brak ciepłej wody w celach. Kierownik Oddziału wyjaśniła, iż doprowadzenie ciepłej wody do cel również jest zawarte w planach inwestycyjnych jednostki, a obecnie poszukują wykonawcy inwestycji, w celu ustalenia realnych jej kosztów. Ponadto

osadzani mogą korzystać w określonych godzinach w ciągu dnia (7.30-8.00, 13.30-14.30, 17.30-18.30) z ciepłej wody w łaźni (lecz nie mogą w tym czasie się kąpać).

Rozmówcy zwracali również uwagę na brak kantyny w OZ. Zakupy są dowożone z kantyny w Areszcie Śledczym w Warszawie Służewcu, natomiast podczas widzenia rodzina może kupić niewielki poczęstunek w automatach stojących w sali widzeń. Niespożyta część poczęstunku zabierana jest przez odwiedzających. Kierownik poinformowała, że podejmowano działania w celu zorganizowania kantyny w Oddziale, jednakże nie zgłosił się żaden przedsiębiorca - funkcjonująca w latach wcześniejszych kantyna była niedochodowa. Pracownicy Mechanizmu zaproponowali natomiast wprowadzenie pomysłu zaobserwowanego w innym wizytowanym oddziale zewnętrznym, polegającego na udostępnieniu w sali widzeń czajników oraz umożliwieniu skazanym przynoszenia swojej kawy i herbaty na widzenie, w celu przygotowania dla rodziny ciepłego napoju. Zastępca dyrektora zgodziła się rozważyć propozycję przedstawicieli KMP. Wizytujący zalecili również rozważenie zakupu wolnostojących suszarek na pranie, gdyż skazani wskazywali jako problem brak miejsca do suszenia bielizny i ubrań.

W Oddziale nie ma ponadto cel ani stanowisk w łaźni dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych. Wyjaśniono wizytującym, iż osoby niepełnosprawne nie są kierowane do OZ ze względu na brak stałej opieki medycznej, natomiast w Areszcie Śledczym w Warszawie Służewcu wyznaczono 5 cel dla osób niepełnosprawnych.

5. Traktowanie osadzonych

Oceny osadzonych dotyczące traktowania przez funkcjonariuszy były pozytywne. Rozmówcy odpowiedzieli przecząco na pytanie, czy funkcjonariusze Służby Więziennej naruszyli ich nietykalność osobistą lub niewłaściwie potraktowali. Wskazywali na przychylny stosunek funkcjonariuszy do więźniów.

Zgodnie z informacją przedstawioną przedstawicielom Mechanizmu, w latach 2012-2013 (do dnia wizytacji) nie stosowano środków przymusu bezpośredniego. Doszło natomiast do 6 zdarzeń nadzwyczajnych w postaci oddalenia się osadzonego z miejsca zatrudnienia poza terenem jednostki w systemie bez konwojenta (5) oraz

znalezienia telefonu komórkowego (1). W analizowanym okresie do jednostki wpłynęły 3 skargi dotyczące postępowania funkcjonariuszy Służby Więziennej w OZ w Grodzisku Mazowieckim, przy czym wszystkie uznano za bezzasadne¹.

Zastrzeżenia reprezentantów KMP budzi natomiast praktyka wskazana przez kierownika działu ochrony, tj. dotycząca poruszania się skazanych poza Oddziałem w odzieży skarbowej np. w trakcie konwojowania poza teren OZ w postaci wyjazdów na prześwietlenia czy konsultacje do społecznych placówek służby zdrowia. Praktyka ta stoi w sprzeczności z zapisem art. 111 § 2 k.k.w, zgodnie z którym w czasie przeprowadzania czynności procesowych, transportowania oraz w innych uzasadnionych wypadkach osadzony korzysta z własnej odzieży, bielizny i obuwia, chyba że są one nieodpowiednie ze względu na porę roku lub zniszczone albo jeżeli przemawiają przeciwko temu względy bezpieczeństwa. W świetle powołanych przepisów przebieranie osadzonych w odzież skarbową dopuszczalne jest tylko na zasadzie wyjątku od reguły, którą jest korzystanie z odzieży własnej. Nieobwarowany żadnymi dodatkowymi przesłankami bezwzględny wymóg używania odzieży skarbowej podczas wizyt w miejscach publicznych niezwiązanych z wymiarem sprawiedliwości prowadzi do stygmatyzacji osadzonych, niemającej rzeczywistego uzasadnienia. Prawo osadzonego do założenia własnego ubrania lub innego nierzucającego się w oczy stroju w czasie pobytu poza terenem miejsca pozbawienia wolności zostało sformułowane m. in. we *Wzorcowych regułach minimalnych postępowania z więźniami*, zatwierdzonych przez Radę Społeczną ONZ rezolucjami 633C [XXIV] z dnia 31 lipca 1957 r. i 2076 [LXII] z dnia 13 maja 1977 r. (reguła 17) oraz *Europejskich Regułach Więziennych*, przyjętych w formie zalecenia nr [2006]2 Komitetu Rady Europy z dnia 11 stycznia 2006 r. (reguła 20). Dlatego też przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają umożliwienie osadzonym korzystania z własnej odzieży podczas konwojowania poza teren jednostki, a przebieranie w odzież skarbową jedynie w uzasadnionych konkretnych okolicznościach przypadkach indywidualnych.

¹ Autorem wszystkich skarg był jeden osadzony.

6. Prawo do informacji

Dokumentem regulującym prawa i obowiązki osadzonych w Oddziale jest Porządek wewnętrzny: Zarządzenie nr 28/2012 Dyrektora Aresztu Śledczego w Warszawie Służewcu z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie porządku wewnętrznego w Areszcie Śledczym w Warszawie Służewcu oraz Oddziale Zewnętrznym w Grodzisku Mazowieckim. Kopie porządku wewnętrznego znajdowały się w poszczególnych celach mieszkalnych Oddziału.

W bibliotece dostępne były akty prawne, w tym aktualny kodeks karny wykonawczy, a także orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W bibliotece nie było natomiast „Informatorów dla cudzoziemców”. Z informacji przekazanych przedstawicielom KMP wynika, iż do Oddziału nie są kierowani cudzoziemcy nieposługujący się językiem polskim.

Na tablicy ogłoszeń wywieszono zostały adresy instytucji krajowych oraz międzynarodowych stojących na straży praw człowieka.

7. Opieka medyczna

Podstawową opiekę medyczną zapewnia lekarz internista oraz pielęgniarka. Lekarz przyjmuje skazanych raz w miesiącu oraz w razie potrzeby. Pielęgniarka natomiast dyżuruje w Oddziale trzy razy w tygodniu. Ponadto osadzeni korzystają z konsultacji specjalistycznych, w tym: stomatologicznych, psychiatrycznych, pulmonologicznych, dermatologicznych, neurologicznych, laryngologicznych, chirurgicznych, ortopedycznych oraz diabetologicznych w ambulatorium Aresztu Śledczego w Warszawie Służewcu i Aresztu Śledczego w Warszawie Mokotowie, a z konsultacji pozostałych specjalistów w pozawięziennych placówkach Służby Zdrowia.

W skład pomieszczeń ambulatorium OZ wchodzi gabinet zabiegowy oraz pomieszczenie lekarskie, w którym dostępna była „Karta Praw Pacjenta”, dostosowana dla osób przebywających w warunkach izolacji penitencjarnej.

Skazani, z którymi rozmawiano, nie mieli uwag do realizowanej w jednostce opieki medycznej. Twierdzili, że badania lekarskie odbywają się bez obecności funkcjonariusza Służby Więziennej, a zatem w warunkach gwarantujących poszanowanie prywatności i tajemnicy lekarskiej.

8. Prawo do kontaktu ze światem zewnętrznym

Skazani mogą korzystać z samoinkasujących aparatów telefonicznych w godzinach 7.30-18.45, z wyłączeniem pory obiadu i kolacji – mają do dyspozycji 3 aparaty telefoniczne.

Widzenia w wizytowanym Oddziale realizowane są w środy, soboty i niedziele. Odbywają się one bez obecności funkcjonariusza, jednakże *pod nadzorem* ze względu na zamontowane w sali widzeń kamery. W sali widzeń zorganizowano również kolorowy kącik dla dzieci. Rozmówcy nie zgłaszali uwag w zakresie korespondencji, widzeń oraz możliwości wykonywania rozmów telefonicznych.

Należy jednakże podkreślić, iż na terenie Oddziału nie wyodrębniono pomieszczeń do realizacji nagród przewidzianych w art. 138 § 1 pkt 2 i 3 k.k.w., tj. widzenia bez osoby dozorującej oraz widzenia w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej. Brak w OZ pomieszczeń do realizacji ww. nagród uniemożliwia w praktyce ich udzielenie, nawet w przypadku spełniania przez osadzonych warunków do ich przyznania. Dyrektor Aresztu wyjaśniła, że realizacja ww. nagród może odbyć się w Areszcie Śledczym w Warszawie-Służewcu, w którym wydzielono wskazane pomieszczenia - nagrodzony osadzony zostałby przewieziony na czas realizacji widzenia do Aresztu. Należy wskazać natomiast, iż w rozmowie z wizytującymi skazany, korzystający z formy nagrody w postaci widzenia w osobnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej w innej jednostce, wskazywał, że ze względu na konieczność transportu omawiana nagroda nie jest dla niego atrakcyjna i wiąże się z dodatkowymi utrudnieniami dla członków rodziny biorących udział w widzeniu. Przedstawiciele KMP również stoją na stanowisku, iż powyższe rozwiązanie jest niewystarczające i zaleca wydzielenie w Oddziale Zewnętrznym w Grodzisku Mazowieckim pomieszczeń do realizacji widzeń bez osoby dozorującej, w tym w oddzielnym pomieszczeniu.

9. Oddziaływania kulturalno – oświatowe i sportowe

W Oddziale Zewnętrznym funkcje świetlicy pełni sala widzeń, wyposażona w telewizor oraz stół do tenisa stołowego. Ponadto w związku ze swobodnym ruchem osadzonych po terenie jednostki, skazani mają możliwość całodziennego pobytu na świeżym powietrzu i korzystania z boiska do piłki siatkowej. Mogą również wypożyczyć badminton oraz ringo.

W OZ znajduje się biblioteka, która – zgodnie z informacjami uzyskanymi od kierownika Oddziału - liczy 1841 woluminów oraz książki pozyskane z biblioteki publicznej. Dostępna jest także prasa: *Gazeta Wyborcza*, *Newsweek* oraz gazety bezpłatne np. *Wspólny Powiat*.

W jednostce funkcjonuje radiowęzeł. Emituje on programy radiowe stacji ogólnopolskich oraz audycje własne o zróżnicowanej tematyce m.in. o złości i agresji – jak sobie z nimi radzić, Konstytucji 3 maja, systemie dozoru elektronicznego, wielkanocnych obyczajach, uzależnieniach od massmediów.

Ponadto w ramach działalności kulturalno – oświatowej organizowane są następujące programy: ekologiczne (np. Sprzątanie Świata), Tikkun Naprawa – program dotyczący kultury żydowskiej, w tym sprzątanie cmentarzy, artystyczne (np. przegląd twórczości abstynenckiej, koncert z okazji Dnia Matki, Spotkanie z Operetką), relaksacyjne (np. terapia dźwiękiem) oraz sportowe (np. regularne wyjścia na boisko lub halę sportową, turniej piłki halowej). Prowadzone są także mityngi AA. Warto wskazać, iż w zajęciach kulturalno-oświatowych i sportowych poza terenem jednostki (czyli w ww. programach resocjalizacyjnych, imprezach plenerowych oraz wyjściach do kina i muzeów) w 2012 r. brało udział 68 skazanych (339 przepustek), natomiast w 2013 r. do dnia wizytacji – 38 skazanych (99 przepustek).

10. Zatrudnienie i szkolenie skazanych

W dniu wizytacji zatrudnienie odpłatne przy pracach porządkowych oraz pomocniczych na rzecz jednostki, w tym w kuchni wykonywało 6 osadzonych, natomiast 16 skazanych wykonywało ten rodzaj pracy w formie nieodpłatnej.

Zatrudnienie nieodpłatne przy pracach publicznych, zgodnie z art. 123a § 2 k.k.w., wykonywało 23 skazanych. Jak wynika z uzyskanych od administracji informacji, pomimo próby nawiązania kontaktów z okolicznymi kontrahentami zewnętrznymi, brak jest zainteresowania zatrudnieniem odpłatnym osób skazanych.

Warto zauważyć ponadto, iż dla skazanych zorganizowano kursy zawodowe np. w 2012 r. 34 skazanych uczestniczyło w kursach glazurnika oraz murarza-tynkarza, natomiast w bieżącym roku 12 osadzonych ukończyło kurs malarza. Podejmowano także próby zmotywowania osadzonych posiadających wykształcenie średnie do podjęcia studiów wyższych (poza Oddziałem), jednakże nikt ze skazanych nie wyraził chęci uczestnictwa we wskazanej powyżej formie kształcenia.

11. Prawo do praktyk religijnych

Opiekę duszpasterską w Oddziale sprawuje kapelan katolicki. Msze święte odprawiane są raz w miesiącu. Ponadto raz w tygodniu organizowane są nabożeństwa przez Bractwo Więzienne. Z informacji przekazanej przez kierownika Oddziału wynika, że osadzeni nie zgłaszali potrzeby kontaktu z przedstawicielami innych wyznań. Mimo, iż w ocenie przedstawicieli Mechanizmu organizowanie mszy św. raz w miesiącu wydaje się być za rzadkie, to jednak należy podkreślić, iż żaden osadzony w rozmowach z wizytującymi nie zgłaszał uwag w tej kwestii².

12. Zalecenia

Na podstawie art. 19 *Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania*, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają:

1. Dyrektorowi Aresztu Śledczego w Warszawie Służewcu:

- 1.1. zwiększenie częstotliwości kąpieli osadzonych;
- 1.2. zabudowę kąpoków sanitarnych w celach mieszkalnych;

² W raporcie z wizytacji OZ w Grodzisku Mazowieckim przeprowadzonej przez przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich w dniu 8 maja 2006 r. (RPO-531125-VII-2/06) również zalecano rozważenie zapewnienia skazanym możliwości uczestnictwa we mszy św. częściej niż raz w miesiącu, jednakże wówczas był to postulat zgłaszany przez osadzonych.

- 1.3. zorganizowanie pomieszczenia do realizacji nagród wskazanych w art. 138 § 1 pkt 2 i 3 k.k.w.;
- 1.4. rozszerzenie zakresu szkoleń dla personelu jednostki;
- 1.5. umożliwienie osadzonemu korzystanie z własnej odzieży podczas konwojowania;
- 1.6. odnowienie cel mieszkalnych, w których widoczne są ślady zniszczenia ścian i kąpika sanitarnego;
- 1.7. wymianę zużytych materacy.

2. Dyrektorowi Okręgowemu Służby Więziennej w Warszawie:

- 2.1. zapewnienie środków finansowych na realizację zaleceń nr 1.2, 1.3. i 1.6.